

Justiits- ja digiministeerium

Teie 22.12.2025 nr 8-1/10256-1

Meie 16.01.2026 nr 1-17/1454-1

Lugupeetud minister Liisa-Ly Pakosta

Lugupeetud eelnõu koostajad

Eesti Kunstiakadeemia (EKA) esitab oma seisukoha autoriõiguse seaduse muutmise seaduse (isiklike õiguste) eelnõu kohta, lähtudes EKA kogemusest loome- ja haridusasutusena ning autorite praktikast eri loomevaldkondades.

EKA näeb, et loomevaldkonnad ei ole oma olemuselt ühesugused. On valdkondi – eeskätt IT-sektor ja tarkvaraarendus –, kus luuakse funktsionaalseid teoseid ning kus on põhjendatud, et teose muutmise õigus on varaline õigus ega eelda iga muudatuse puhul eraldi autori nõusolekut.

Samas on paljudes loomevaldkondades teosed oma olemuselt autorikesksed. Selliste teoste puhul – nagu näiteks arhitektuur ja kujutav kunst – on teose tähendus ja vastutus tihedalt seotud autoriga ning teose muutmine ei ole pelgalt tehniline toiming. Nendes valdkondades on põhjendatud, et autoril säilib suurem kontroll teose muutmise üle.

Ministeeriumi seletuskiri viitab sellele, et EL-i õiguslik mõju seondub eeskätt arvutiprogrammidega ega eelda isiklike õiguste kataloogi üldist ümberkujundamist. Seetõttu peab EKA sobivaks ja proportsionaalseks lahenduseks sektoripõhist lähenemist, mis arvestab funktsionaalsete teoste eripära, kuid jätab autorikesksete teoste puhul kehtima senise isiklike õiguste süsteemi.

EKA kogemus autorite praktikaga näitab, et kavandatav muudatus võib nihutada riskijaotust senisest suuremas ulatuses autorite kahjuks. Varaliste õiguste täielik üleminek tööandjale või tellijale on praktikas sageli standard ning autorid, eriti noored autorid, ei ole alati teadlikud kõigist sellega kaasnevatest tagajärgedest. Kui teose muutmise õigus muutub varaliseks õiguseks, mis läheb sellise üleminekuga automaatselt kaasa, suureneb autorite risk.

Kehtiv õigusruum, mis eeldab teose muutmiseks autori eraldi nõusolekut, on EKA hinnangul

praktikas pigem toiminud riskide maandamise mehhanismina. Nõusoleku küsimise kohustus loob hetke, kus autor on teadlik teose edasisest muutmisest ning saab vajadusel oma seisukohta väljendada. See on eriti oluline autorikesksetes loomevaldkondades, nagu näiteks arhitektuur ja kujutav kunst, kus teos on tihedalt seotud autori loominguga, vastutuse ja professionaalse identiteediga.

EKA mõõnab, et ka autorikesksete teoste puhul võib teatud juhtudel olla praktiline vajadus paindlikumaks muutmiseks, kuid sellised olukorrad on pigem erandlikud ning tuleks lahendada lepingulisel tasandil, mitte kehtestada seaduse üldreeglina.

EKA leiab, et eelnõu senises menetluses ei ole olnud piisavalt kuulatud eeskätt neid autoreid ja loomevaldkondi, kelle looming on oma olemuselt autorikeskne ning kelle puhul kavandatud muudatused omavad kõige vahetumat ja pikaajalisemat mõju. Kiire ajastus on teinud sisulise kaasamise keerukaks ning EKA peab seetõttu oluliseks jätkata menetlust viisil, mis võimaldab täiendavalt kaasata eri autorikesksete loomevaldkondade autorite ja praktikute seisukohti.

EKA on valmis panustama edasisse arutellu ja lahenduse kujundamisse, mis arvestab loomevaldkondade tegelikke erinevusi ning säilitab autorikesksete teoste puhul tasakaalustatud kaitsetaseme.

Lugupidamisega

Eesti Kunstiakadeemia